

28.4.2026

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (HE 44/2026 vp.)

1. Kotimaisen alkoholielinkeinon syrjiminen tulee lopettaa

Suomessa harjoitettu alkoholipolitiikka on perustunut siihen, että kotimaista alkoholielinkeinoa säännellään tiukasti ja alkoholiin liittyvät verot on nostettu EU:n kireimmiksi. Verot nousevat edelleen. Ulkomailta hankitusta alkoholista ja sen aiheuttamista ongelmista on suljettu silmät. Suomessa harjoitettu alkoholipolitiikka on vaikuttanut erityisen haitallisesti ravintolalaan, joka on menettänyt alkoholimyyntiä tällä vuosituhannella rajusti. Kun vielä 2000-luvun alussa ravintoloiden myynnistä hieman yli puolet oli alkoholia, nykyisin se on enää noin 30 prosenttia (liite 1). Tämä on johtanut ravintoloiden kannattavuuden merkittävään heikkenemiseen, ravintoloiden lopettamisiin ja sen myötä työllisyyden vähenemiseen. Samanaikaisesti alkoholin matkustajatuonti on kasvanut suureksi.

Ulkomailta hankittu alkoholi virtaa valtoimenaan tilausravintoloihin, jotka sallivat asiakkaan omien alkoholijuomien nauttimisen ravintolassa. Kun ravintolan omistaja ei hae anniskelulupaa, ravintolan ei tarvitse noudattaa toiminnassaan lainkaan alkoholilakia. Asiakkaan omat alkoholijuomat sallivia tilausravintoloita on satoja. Anniskeluluvalla toimivat ja alkoholilakia noudattavat ravintolat ovat menettäneet valtavan määrän yritystilaisuuksia sekä syntymäpäivä- ja hääjuhlia. Erityisesti pienemmillä paikkakunnilla anniskeluluvalla toimivan ravintolan on erittäin vaikeaa saada järjestettäväkseen syntymäpäivä- ja hääjuhlia. Ne menevät asiakkaan omat alkoholijuomat salliville ravintoloille. Tämä on johtanut useiden satojen anniskeluluvalla toimivien ravintoloiden lopettamisiin viimeisten 15 vuoden aikana.

Myös eduskunnassa käsittelyssä oleva esitys alkoholin etämyynnin sallimisesta (HE 131/2025 vp) tulee lisäämään ulkomailta hankitun alkoholin määrää. Kotimaisen alkoholielinkeinon asema heikkenee edelleen sekä verotulot ja työllisyys vähenevät. Verohallitus on arvioinut, että ulkomailta etäkauppana hankitusta alkoholista 99 prosenttia jää Suomessa verottamatta.¹

Valtion verotulojen menetys matkustajatuonnista ja alkoholietäkaupasta ulkomailta perustuu asiakaskyselyyn ja sen pohjalta tehtyyn laskelmaan. Kun aiemmin laskennallinen veromenetys on arvioitu vähän yli 300 miljoonaksi

¹ <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2025-AK-56982.pdf>

euroksi vuodessa, tuoreen laskelman mukaan veromenetys on tuntuvasti suurempi. Sen mukaan vuosittainen veromenetys on lähes miljardi euroa vuodessa. Laskelma perustuu VM:stä saatuihin matkustajatuonti- ja etämyyntitietoihin, joiden perusteella Visitory Oy on arvioinut veromenetyksen (liite 2).

Eduskunnan tulee tunnustaa tosiasiat. Merkittävä osa Suomessa kulutetusta alkoholista tulee matkustajatuontina ja etäkauppana ulkomailta. Valtio ei saa ulkomailta hankitusta alkoholista käytännössä lainkaan verotuloja. Suomalainen alkoholielinkeino menettää myyntiä, erityisesti ravintolat kärsivät ja työllisyys vähenee. Ulkomailta hankitusta alkoholista vain haitat jäävät Suomeen.

MaRa katsoo, että suomalainen alkoholilainsäädäntö ja verotus tulee saattaa kilpailukykyiseksi muihin EU-maihin nähden.

2. Pienvalmistajien laajennetun ulosmyyntioikeuden merkityksestä

MaRa kiittää hallitusta, että se toteuttaa hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti kaikille kotimaisille pien- ja käsityöläispanimoille, pientislaamoille ja viinitiloille niiden tuotteiden myynnin valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla.

Suomessa on useilla paikkakunnilla pientislaamoita, joissa valmistetaan esimerkiksi giniä ja viskiä. Pientislaamoja on sijoittautunut kaupunkien keskustoisiin tai sen laiduille esimerkiksi teollisuusalueille sekä haja-asutusalueille. Pientislaamoita sijaitsee myös matkailukohteiden yhteydessä esimerkiksi Valamon luostarissa Heinävedellä ja Fiskarsin Ruukkikylässä. Tislaamojen yhteydessä voi olla ravintola tai tislaamon tiloihin on haettu anniskeluoikeudet.

Kun kotimaisten ja ulkomaisten asiakkaiden ostoskäynnit pientislaamojen yhteydessä oleviin myymälöihin tulisi mahdolliseksi, se lisäisi pientislaamojen vähittäismyynnin määrää ja niiden kannattavuutta. Matkailijoille järjestettävät tislaamokäynnit, joissa heille esitellään tislaamon toimintaa ja tuotteita, tulisivat myös kannattavammaksi. Moni pientislaamo ei tällä hetkellä järjestä tislaamokäyntejä kuluttaja- tai yritysasiakkaille, koska se ei ole kaupallisesti kannattavaa tai asiakkaita kiinnostavaa ulosmyyntioikeuden puuttumisen takia.

Pientislaamojen ulosmyyntioikeus kannustaisi myös perustamaan anniskelupaikkoja pientislaamon yhteyteen tai kehittämään jo olemassa olevaa anniskelutoimintaa, kun asiakkaat voisivat ostaa mukaansa maistelemaan tislaamon tuotteita. Ulosmyyntioikeudella olisi näin positiivinen vaikutus myös pientislaamojen yhteydessä olevalle ravitsemisliiketoiminnalle.

Pientislaamojen ulosmyyntioikeus lisäisi myös niiden matkailukohteiden vetovoimaa, joissa on pientislaamo ja se kannustaisi pientislaamojen perustamiseen matkailukohteiden yhteyteen. Pientislaamojen ja matkailualan

yrittäjien yhteistoiminta lisääntyisi, mistä hyötyisi niin yritykset, työntekijät kuin matkailijat.

Kun pientislaamon tuotteita voisi ostaa suoraan valmistuspaikalta, se poistaisi se pientislaamojen riippuvuussuhteen Alkosta vähittäismyyntiin ainoana jakelukanavana Suomessa. Ongelmana on ollut se, etteivät pientislaamoiden tuotteet pääse aina Alkon valikoimaan tai ei ainakaan hyvälle paikalle hyllyyn. Pientislaamon saama kate on myös Alkosta myydessä pienempi kuin jos tuotteen voisi myydä omasta myymälästä.

Ulkomaisille matkailijoille ainoa toimiva fyysinen myyntikanava on tislaamon oma kauppa. Pientislaamojen ulosmyyntioikeuden puuttuminen hämmäntää erityisesti ulkomaisia asiakkaita, jotka ovat tottuneet siihen, että tislaamon kaupasta voi ostaa tislaamon tuotteita, mikä on normaali käytäntö monissa EU-maissa. Ulkomailla tislaamot ovat vetovoimaisia matkailukohteita. Niin vetovoimaisia, että kotimaiset ja ulkomaalaiset asiakkaat tulevat alueelle pelkästään tislaamon takia. Tislaamoissa järjestetään esittelykierroksia ja alkoholijuomien maistiaisia. Maistellun alkoholijuoman mukaan ostaminen on olennainen osa matkailukohteen vetovoimaa ja sen kannattavuutta. On erinomaista, että Suomen lainsäädäntö muuttuu vihdoin sallivammaksi.

Ehdotus laajennetusta ulosmyyntioikeudesta parantaisi pien- ja käsityöläispanimoiden toimintaedellytyksiä ja mahdollistaisi niiden liiketoiminnan kehittämisen ja kasvun. Pienpanimoiden olemassaolo ja niiden toimintaedellytysten parantaminen on suomalaisen olutperinteen ja -osaamisen kannalta elintärkeä asia.

Alkoholilaissa olevasta tilaviinin määrittelystä johtuu, että viinitila ei voi myydä rypäleistä valmistettua viiniä suoraan asiakkaille. Vähittäismyyntioikeuden laajentaminen kaikille viinitiloille olisi tärkeää ja se edistäisi rypäleistä valmistettavien viinien kehittämistä Suomessa, lisäisi viinitilojen liiketoimintamahdollisuuksia ja maatilamatkailua. Ilmastonmuutos parantaa mahdollisuuksia viinirypäleiden kasvatukseen Suomessa, mikä lisää viinirypäleiden merkitystä tulevaisuudessa viinien raaka-aineena.

MaRa toteaa, että pienvalmistajien laajennettua ulosmyyntioikeutta koskeva uudistus ei lisää alkoholihaittoja, koska kyseessä on korkealaatuisia ja hinnaltaan varsin kalliita alkoholijuomia. Valmistajien pienestä koosta ja rajallisesta tuotantokapasiteetista johtuen ne panostavat määrän sijasta laatuun.

3. Laajennetun vähittäismyyntioikeuden piiriin kuuluvat pienvalmistajat

Hallituksen esityksen nojalla laajennettu ulosmyyntioikeus koskisi ainoastaan alkoholin valmistajia, joiden vuotuinen valmistusmäärä on enintään 100 000 litraa puhtaaksi alkoholiksi muutettuna.

MaRa käsityksen mukaan suurimmalla osalla pienpanimoita ja pientislaamoja vuotuinen valmistusmäärä jää tällä hetkellä ehdotetun rajan alle. Ehdotettu rajoitus poissulkisi kuitenkin osan pienvalmistajista laajennetun vähittäismyyntioikeuden ulkopuolelle ja muodostaisi myös kasvun esteen nykyisen rajan alle jääville pientuottajille, jotka hakevat kasvua kansainvälisiltä markkinoilta tai joiden tuotteiden kysyntä kotimaisille asiakkaille ja ulkomaisille matkailijoille kasvaa kotimaassa vähittäismyyntirajoituksen poistuttua.

MaRa katsoo, että alkoholilain vähittäismyyntioikeuden laajennuksen tulee tukea kotimaista alkoholielinkeinoja ja pienvalmistajien vuosituoantamäärässä rajaamisessa tulee huomioida kotimaisten alkoholijuomien valmistajien esittämät muutosehdotukset. MaRa toteaa, että hallituksen esitysluonnoksesta lausuttaessa monet lausunnonantajat ovat esittäneet valmistusmäärää koskevan rajoituksen poistamista kokonaan tai vaihtoehtoisesti sen nostamista merkittävästi korkeammaksi, vähintään 500 000 litraksi puhtaaksi alkoholiksi muutettuna.

MaRa pitää ehdotettua 100 000 litran vuotuista valmistusrajaa liian alhaisena.

4. Laajennettu vähittäismyyntioikeus

Hallituksen esityksen mukaan laajennettu ulosmyyntioikeus koskisi ainoastaan yhtä valmistuspaikkaa, josta valmistaja saisi myydä poikkeuksen piiriin kuuluvia juomia (yli 5,5 prosenttisia tai yli 8 prosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia) kalenterivuodessa enintään 25 000 litraa alkoholia puhtaaksi alkoholiksi muutettuna. Hallituksen esityksen mukaan tämä olisi alhaisempi määrä kuin yhden Alkon myymälän keskimääräinen vuosimyynti, joka on noin 30 000 litraa puhdasta alkoholia.

MaRa pitää Alkon myymälän keskimääräiseen myyntiin perustuvaa vähittäismyyntirajaa keinotekoisena ja hallitusohjelmakirjauksen vastaisena. Se loisi myös turhaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, kun alkoholijuomien valmistaja joutuisi pitämään kirjaa myyntimäärästään ja pahimmassa tapauksessa jopa keskeyttämään myyntinsä kotimaisille asiakkaille tai ulkomaisille matkailijoille kesken vuoden, jos raja tulee vastaan. Tällainen rajoitus on myös alkoholilain sääntelyn kannalta täysin vieras ja ristiriidassa perustuslaissa säädetyn elinkeinovapauden kanssa.

Hallituksen esityksen mukaan laajennetun vähittäismyyntioikeus koskisi vain yhtä pienvalmistajan valmistuspaikkaa. Jos pienvalmistajalla on esimerkiksi pientislaamo tai pienpanimo toisistaan erillään, se joutuisi valitsemaan kummasta paikasta se vähittäismyyntiä yli 5,5 prosenttisia tai yli 8 prosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia. MaRa katsoo, että tällaiselle rajoitukselle ei ole asiallisia ja painavia perusteita.

MaRa katsoo, että pienvalmistajan tulee voida itsenäisesti päättää, mistä valmistuspaikasta tai valmistuspaikoista se myy laajennetun

vähittäismyyntioikeuden piiriin kuuluvia juomia ilman vähittäismyyntille asetettavaa myyntirajoitusta.

MaRa esittää, että yhtä valmistuspaikkaa ja vähittäismyyntimäärää koskevat rajoitukset poistetaan.

Hallituksen esityksen mukaan laajennettu ulosmyyntioikeus koskisi valmistuspaikkaa, joka olisi fyysisesti erillään muista alkoholijuomien valmistajista. Samoissa tuotantotiloissa ei voisi olla useampia toimijoita. Fyysistä erillisyyttä edellytettäisiin nimenomaan muihin alkoholijuomien valmistajiin nähden. Jos samalla valmistajalla olisi vierekkäin kaksi valmistuspaikkaa, kuten tuotantolaitos ja erillinen panimoravintola, fyysistä erillisyyttä näiden välillä ei edellytettäisi.

MaRa pitää erittäin kannatettavana, että fyysistä erillisyyttä vaaditaan ainoastaan muihin alkoholijuomien valmistajiin. Samassa paikassa voi sijaita esimerkiksi pienvalmistajan panimo ja tislaamo sekä pienvalmistajan tai yhteistyökumppanin ylläpitämä ravintola. Tämä mahdollistaa liiketoiminnan kehittämisen, yhteistyökumppanuudet ja asiakkaiden palvelemisen parhaalla mahdollisella tavalla.

5. Valmistuspaikan vähittäismyyntiluvan myöntäminen valmistuspaikkaan tai sen välittömään läheisyyteen

Voimassa olevassa alkoholilaissa vain tilaviinin ja käsityöläisluvan vähittäismyyntilupa on voitu myöntää valmistuspaikkaan tai se välittömään läheisyyteen. Hallituksen esityksessä tämä laajennettaisiin koskemaan kaikkia valmistuspaikkoja.

MaRa pitää kannatettava, että vähittäismyyntilupa voidaan myöntää myös valmistuspaikan välittömään läheisyyteen. On tärkeää, että esimerkiksi pientislaamon tai -panimon myymälä voi sijaita myös erillään valmistuspaikasta. Myymälä ja sen sijainti voidaan näin suunnitella ja toteuttaa pienvalmistajan liiketoiminnan, asiakaskokemuksen ja -palvelun kannalta parhaiten soveltuvaan paikkaan.

6. Viinien vähittäismyyntioikeus ravintoloille

Kun alkoholilaissa sallitaan enintään 80 prosenttisten etämyynti EU- ja ETA-maista, vähittäismyyntimonopolin ylläpitämiselle ei ole enää perusteita. Vähittäismyyntimonopoli tulee purkaa asteittain.

MaRa esittää, että myös ravintoloille sallittaisiin enintään 18 prosenttisten viinien (sisältää hedelmä- ja marjaviinit) ulosmyynti klo 9–21 ja ruokailun yhteydessä avatun viinipullon mukaan ottaminen klo 24 asti.

Ravintoloiden alkoholin ulosmyynnillä ei ole alkoholiongelmia lisäävää vaikutusta. Ulosmyynti toisi ravintoloille ja matkailukeskuksille mahdollisuuden nykyistä laajempaan palvelujen tarjontaan sekä parantaisi

ravintoloiden heikkoa kannattavuutta. Tällaisia ovat muun muassa ravintolat, jotka tekevät ruokaa kotimaisista raaka-aineista, ravintolat matkailukeskuksissa sekä suurten järvien ja Itämeren rannoilla. Myös monilla pienillä paikkakunnilla toimivat liikenneasemaravintolat voisivat palvella paremmin paikallisia asukkaita ja matkailijoita. Tämä voisi turvata liikenneasemien säilymisen pienillä paikkakunnilla.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön nimittämä selvityshenkilö Antti Neimala esitti myös raportissaan vähittäismyyntin monopolin purkamisesta, niin että ravintolat saisivat oikeuden viinien vähittäismyyntiin. Hän myös katsoi, etteivät alkoholihaitat kasvaisi tämän takia.

Anniskelupaikkojen luvanvaraisesta vähittäismyyntioikeudesta on säädetty alkoholilain 17 § 1 momentin 3-kohdassa, joten muutos on helppo toteuttaa myös lakiteknisesti.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Kai Massa
lakiasiainjohtaja

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualan elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyri-tyksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalvelu-yrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 8 000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.